

Sequentia ex S. Scriptura.

Exemplum principale de pio & felice principio, progressu, fine & posteritate vtriusque S. Tobiae coniugii selectum ex contextu verbis Scripturae.

Capit. I.

Maturitas.

Gesta pueritiae.

TOBIAS ex tribu & ciuitate Neptalim cum captus esset in diebus Salmanzar regis Assyriorum, in captiuitate tamen positus viam veritatis non deseruit, ita vt omnia, quae habere poterat, quotidie concaptiuus fratribus, qui erant ex eius genere impertiret. Cumque esset iunior omnibus in tribu Neptalim, nihil tamen puerile gessit in opere. Denique cum ierent omnes ad vitulos aureos, quos Hieroboam fecerat rex Israel, hic solus fugiebat conscientia omnium, & pergebat in Hierusalem ad templum Domini: & ibi adorabat Dominum Deum Israel omnia primitiua sua & decimas fideliter offerens, ita vt tertio anno Profelyas & aduenis ministraret omnem legem Dei puerus. Haec & his similia secundum legem Dei puerus faciebat. Cum vero factus fuisset, vir, cepit uxorem Annam de tribu sua: genuitque

ea filium nomen suum imponens ei : quem ab infantia timere Deum docuit & abstinere ab omni peccato. Igitur dum per captiuitatem deuenisset cum vxore sua & filio in ciuitatem Niniuen cum omni tribu sua, & cum omnes comederent ex cibis gentilium, iste custodiuit animam suam, & nunquam contaminatus est in elcis ipsorum : & quoniam memor fuit Domini in toto corde suo, dedit illi Deus gratiam suam in conspectu Salmanfar Regis, & dedit illi potestatem quocumque vellet ire habens potestatem quacumque facere voluisset. Pergebat enim per omnes, qui erant in captiuitate & monita salutis dabat eis. Post multum verò temporis mortuo Salmanasar rege, cum regnaret Senacherib filius eius pro eo, filios Israel exosos haberet in conspectu suo Tobias quotidie pergebat per omnem cognationem suam, & consolabatur eos, diuidebatque vnicuique, prout poterat, de facultatibus suis : esurientes aliebat, nudisque vestimenta praebebat, & mortuis atque occisis sollicitè sepulturam exhibebat. Denique cum reuersus esset Rex Senacherib fugiens à Iudaea plagam, quam circa eam fecerat Deus propter blasphemiam suam, & iratus multos occideret, ex filiis Israel, Tobias sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi, iussit eum occidi, & tulit omnem substantiam eius. Tobias verè fugiens eum vxore sua & filio nudus latuit, quia multi diligebant eum, post dies verò 40. occiderunt regem filii eius. Et reuersus est Tobias in domum suam, & omnisque facultas restituta est ei.

Ob pietatem gratiasque resurgit. Visitatio & meret.

*Ex ca.**III.*

Eadem die contigit, vt Sara filia Raguellis in Rages ciuitates Medorū & ipsa audiret improperium ex vna ex ancillis patris sui, quoniam tradita fuerat septem viris, & Dæmonium nomine Asmodæus occiderat eos mox, vt ingresi fuissent ad eam. Itaq; Rachel perrexit in superius cubiculum domus suæ, & tribus diebus & 3. noctibus non manducauit neq; bibit, sed in oratione perstantem lacrymis deprecabatur Deum, vt ab isto improperio liberaret eam: Tu scis, inquit, Domine, quia nunquam concupiui virum, & mundam seruauit animam meam ab omni concupiscentia.

*Conti-**nenta**Rache-**lis pue-**ris.**Spes cō-**iuncta**precs-**bus.*

Nunquam cum ludentibus miscui me; neque cum his, qui in leuitate ambulant, participē me præbui. Virum autem cum timore tuo, non cum libidine mea consensu suscipere. Et aut ego indigna fui illi, aut illi forsitan me non fuerunt digni, quia forsitan viro alii conseruasti me. Non est in hominis potestate consilium tuum. Hoc autem pro certo habet omnis, qui colit te, quia vita eius si in probatione fuerit, coronabitur: si autem in tribulatione fuerit, liberatur, & si in corruptione fuerit, ad misericordiam tuam venire licebit. Non enim delectaris in perditionibus nostris, quia post tempestatē tranquillam facis, & post lacrymationem & steruorem exultationem infundis. Sit nomen tuum Deus Israel benedictum in sæcula. In illo tempore exaudite sunt preces amborum in conspectu gloriæ summi Dei: & missus est Angelus Domini S. Raphael, vt curaret eos ambos, quorum vno tempore sunt orationes in conspectu Domini recitate.

Caput IV.

Igitur cum Tobias putaret orationem suam ex audiri, vt mori potuisset, vocauit ad se Tobiam filium suum dixitque ei. Audi fili mi verba oris mei, & ea in corde tuo quasi fundamentum construe. Cum acceperit Deus animam meam corpus meum sepeli, & honorem habebis matris tuæ omnibus diebus vitæ eius. Memor enim esse debes, quæ & quanta pericula passa sit propter te in vtero tuo. Cum autem & ipsa compleuerit tempus vitæ *Moni-* suæ, sepelies eam circa me. Omnibus autem die- *ta pa-* bus vitæ in mente habeto Deum: & caue ne *tris ad* aliquando peccato consentias, & prætermittas *filium.* præcepta Dei nostri. Ex substantia tua fac Eleemosynam, & noli auertere faciem tuam ab omni paupere. Ita enim fiet, vt nec à te auertatur facies Domini. Quomodo potueris, ita esto misericors. Si multam tibi fuerit, abundanter tribue: sic exiguum tibi fuerit, etiam exiguum libenter impartiri stude. Præmium enim bonum tibi thesaurizas in die necessitatis: quoniam eleemosyna ab omni peccato & à morte liberat, & non patietur animam ire in tenebras. Fiducia magna erit coram summo Deo eleemosyna omnibus facientibus eam. Attende tibi fili mi ab omni fornicatione, & præter vxorem nunquam patiaris crimen scire. Superbiam nunquam in tuo sensu aut in tuo verbo dominari permittas. In ipsa enim sumit initium omnis perditio. Quæcumque tibi aliquid operatus fuerit, statim ei mercedem resti-
tue:

tue: & merces mercenarii apud te omnino non permaneat. Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Panem tuum cum esurientibus & egentibus comede, & de vestimentis tuis nudos tege. Panem tuum & vinum tuum super sepulturam iusti constitue, & noli ex eo maleducare & bibere cum peccatoribus. Consilium semper à sapiente perquire. Omni tempore benedic Deum, & pete ab eo, ut vias tuas dirigat, & omnia consilia tua in ipso permaneant. Indico etiam tibi fili mi, dedisse me decem talenta argentum dum infantulus essem Gabelo in Rages ciuitate Medorum, & Chirographum eius apud me habeo. Et ideo perquire quomodo ad eum peruenias, & recipias ab eo supra memoratum pondus argenti, & restitue ei Chirographum suum. Noli timere fili mi: pauperem quidem vitam gerimus, sed multa bona habebimus, si timuerimus Deum: & recedferimus ab omni peccato & fecerimus bonum.

*Ex ca.
V.*

Dixit Tobias ad Angelum Raphaelem: ubi vis ut maneat? Respondensque angelus ait. Est hic Raguel nomine vir propinquus de tribu tua: & hic habet filiam nomine Saram: sed neque mascululum neque scœminam vllam habet aliam præter eam. Tibi debetur omnis substantia eius, & oportet eam te accipere coniugem. Pete ergo eam à patre eius, & dabit tibi eam vxorem. Tunc respondit Tobias & dixit. Audio, quia tradita est septem viris, & mortui sunt; sed & hoc audio, quia dæmonium occidit eos. Timeo ergo, ne fortè & hoc mihi oueniat, & cum sim vni

tus parētibus meis, deponam senectutem illorum *Consi-*
cum tristitia ad inferos. Tunc Angelus Raphael *lium*
dixit ei: Audi me, & ostendam tibi, qui sint, qui *Ange-*
bus præualere potest dæmonium. Hi namque, qui *licentia.*
coniugium ità suscipiunt, vt Deum à se & à sua
mente excludant, & suæ libidini ità vacent, sic-
ut equus & mulus, quibus non est intellectus,
habet potestatem dæmonium super eos. Tu
autem cum acceperis eam ingressus cubiculum
per tres dies continens est ab eo, & nihil aliud,
nisi orationibus vacabis cum ea. Ipsa autem no-
cte incenso iecore piscis fugabitur Dæmonium.
Secunda autem nocte in copulationem sancto-
rum Patrum admitteris: tertia autem nocte be-
nedictionem consequeris, vt filii ex vobis pro-
creentur incolumes. Transacta autem tertia no-
cte accipies virginem cum timore Domini a-
more filiorum magis, quam libidinis ductus,
vt in semine Abrahæ benedictionem in filiis
consequaris.

Dixit Angelus Ragueli vis dare filiam tuam *Ex ca.*
Saram huic Iuueni Tobix: quoniam huic timenti *VIII.*
Deum dabitur coniux filia tua. Propterea alius
non potuit habere illam. Tunc dixit Raguel:
non dubito quod Deus preces & lacrymas meas
in conspectu suo admiserit. Et credo quoniam id-
eo fecit vos venire ad me, vt & ista coniungeretur
cognationi suæ secundum legem Moyli. Et nunc
noli dubium gerere quod tibi eam tradam.
Et apprehendens dextram filix suæ dexteræ
Tobix

Tobiæ tradidit dicens: Deus Abraham, Deus Isaac & Deus Iacob vobiscum sit: & ipse coniuga vos impleatque benedictionem suam in vobis. Et accepta charta fecerunt conscriptionem coniugii. Et post hoc epulati sunt benedicentes Deum. Vocauitque Raguel ad se Annam uxorem suam & præcepit ei, vt præpararet alterum cubiculum. Eius introduxit illuc Saram filiam suam, & lacrymata est dixitque ei: forti animo esto filia mea: Dominus cæli det tibi gaudium pro tædio, quod perpeffa es.

*Ex ca.**VIII.*

Postquam verò cænauerunt, introduxerunt iuuenem ad eam. Recordatus itaque Tobias sermorum Angeli protulit de cassidili suo partem iecoris: posuitque eam super carbones viuos. Tunc Raphael Angelus apprehendit Dæmonium, & reliquauit illud in desertum superioris Aegypti. Tunc hortatus est Virginem Tobias dixitque ei: Sarcinæ exurge & deprecemur Deum hodie, & cras & secundum cras: quia his tribus noctibus Deo iungimur: tertia autem transacta nocte in nostro coniugio erimus. Filii quippe sanctorum sumus, & non possumus ita coniungi, sicut gentes, quæ ignorant Deum. Surgentes autem pariter instanter orabant ambo simul, vt sanitas daretur eis. Dixitque Tobias: Domine Deus Patrum sumorum benedicant te Cæli terræ, Mareque, & fontes & flumina, & omnes creaturæ tuæ, quæ in eis sunt. Tu fecisti Adam de limo Terræ: dedistique ei Adiutorium Euam: & nunc domine tu scilicet quia non luxuriæ causa accipio sororem meam.

coniu gem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in sæcula sæculorum. Dixit itaque Sara Miserere nobis Domine, miserere nobis : & consenescamus ambo pariter sani. Salua vtriusque incolumitate. Dixit Raguel vxori suæ, vt instrueret conuiuium, & prapararet omnia, quæ in cibos erant iter agentibus necessaria. Duas ego pingues vaccas, & quatuor arietes occidi fecit : & parari epulas omnibus vicinis suis, cunctisq; amicis. Et adiurauit Raguel Tobiam, vt duas hebdomadas moraretur apud eum. De omnibus autem, quæ possidebat Raguel, dimidiam partem dedit Tobiaë, & fecit hanc scripturam, vt pars dimidia, quæ supererat, post obitum eorum Tobiaë Dominio eueniret. Sed cum timore Domini nuptierum conuiuium exercebant.

Conuiuium vicinorum & cognatorum cum timere Dei.

Caput XII.

Post reuersionem vocauit ad se Tobias filium suum : dixitque ei : Quid possumus dare viro illi sancto, qui venit ? Respondens Tobias dixit patri suo. Pater, quam mercedem dabimus ei aut quid dignum poterit esse beneficiis eius ? Me duxit & reduxit sanum : pecuniam à Gabelo ipse recepit : vxorem ipse me habere fecit, & dæmonium ab ea ipse compescuit : gaudium parentibus eius fecit : meipsum à deuoratione piscis eripuit : te quoque videre fecit lumen Cæli, & bonis omnibus repleti per eum sumus. Quid illi adhuc poterimus dignum dare ? Sed peto te pater mi, vt roges eum si forte dimidiam partem dignabitur de omnibus, quæ allata sunt, accipere. Et vocantes eum pater & filius

filius tulerunt in partem, & rogare ceperunt, vtdignaretur dimidiam partem omnium, quæ atulerant acceptam habere. Tunc dixit eis occulte. Benedicite Deum Cæli, & coram omnibus viventibus confitemini ei, quia fecit vobiscum misericordiam suam. Etenim sacramentum regis abscondere bonum est: opera autem Dei revelare & confiteri honorificum est. Bona est oratio cum ieiunio & Eleemofyna magis, quam thesauros auri recondere, quoniam eleemofyna à morte liberat, & ipsa est, quæ purgat peccata, & facit inuenire vitam æternam. Qui autem faciunt iniquitatem & peccatum, hostes sunt animæ suæ. Manifesto ergo vobis veritatem, & non abscondam à vobis occultum sermonem. Quando orabas cum lacrymis & sepeliebas mortuos, & derelinquebas prandium tuum, & mortuos sepeliebas eos, ego obtuli orationem tuam Domino. Et quia acceptus eras Deo, necesse erat, vt tentatio probaret te. Et nunc misit me Dominus vt curarem te: & Saram vxorem filii tui à Dæmonio liberarem. Ego enim sum Raphael angelus vnus ex septem, qui astamus ante dominum. Cumque hæc audissent, turbati sunt, & tremetes ceciderunt in terram super faciem suam. Dixitq; eis angelus: Pax vobis: nolite timere. Etenim cum essem vobiscum, per voluntatem Dei eram: videbar quidem vobiscum manducare & bibere, sed ego cibo inuisibili & potu, qui ab hominibus videri non potest, vtor. Tempus ergo est, vt reuertar ad eum, qui

*Ange-
lus se
rene-
lat.*

qui memisit. Vos autem benedicite Deum, & nar-
rate omnia mirabilia eius: ipsum benedicite &
cantate ei. Et cum hæc dixisset, ab aspectu eorum
ablatus est: & ultra eum videre non potuerunt.
Tunc prostrati per horas tres in faciem benedi-
xerunt Deum: & exurgentes narrauerunt omnia
mirabilia eius.

Et consummati sunt sermones Tobia. Et post-
quam illuminatus est Tobias vixit annis 42. & vi-
dit filios nepotum suorum. Completis itaq; annis
centum duobus sepultus est honorificè in Niniue.
Quinquaginta namque & sex annorum lumen o-
culorum amisit, sexagenarius verò recepit. Reli-
quum verò vitæ in gaudio fuit, & cum bono pro-
fectu timoris Dei perrexit in pace. Factum est au-
tem post obitum matris suæ Tobias abcessit ex
Niniue cum vxore sua & filiis, & filiorum filiiis,
& reuersus est ad soceros suos. Inuenitque eos in-
columes in senectute bona, & curam eorum gessit.
Et ipse clausit oculos eorum & omnem hæredi-
tatem domus Raguelis ipse percepit, viditque
quintam generationem, filios filiorum suorum.
Et completis annis nonaginta & nouem in timore
Domini cum gaudio sepelierunt cum: omnis au-
tem cognatio eius & omnis generatio eius in bona
vita & in sancta conuersatione permansit, vt ac-
cepti essent tam Deo, quam hominibus,
& cunctis habitantibus
terram.

Ca. 14.

* *
* *

X 2

De

De honorabili coniugio sancta & inu-
 eta viduitate S. Iudit ex eius-
 dem libro.

Cap. 8. **F**uit Iudit vidua Manassis ex tribu Ruben
 qui mortuus est in diebus messis hordeaceæ
 instabat enim super alligantes manipulos in
 campo & venit æstus super caput eius, & mortuus
 est in Betulia ciuitate sua, & sepultus illic cum at-
 tribus suis. Erat autem Iudit relicta eius vidua iam
 annis tribus & mensibus sex. Et in superioribus
 domus suæ fecit sibi secretum cubiculum, in quo
 cum puellis suis clausa morabatur, & habens super
 lumbos suos cilicium ieiunabat omnibus diebus
 vitæ suæ præter sabbata, & neomenias & festa do-
 mus Israel. Erat autem eleganti aspectu nimis:
 cui vir suus reliquerat diuitias multas, & fami-
 liam copiosam, & possessiones armentis bouum &
 gregibus ouium plenas. Et hæc in omnibus famo-
 sissima: quoniam timebat Dominum valdè, nec
 erat, qui loqueretur de illa verbum malum. Ad
 eam Ozias sumus sacerdos & Presbyteri dixerunt.
 Omnia quæ locuta es vera sunt, & non est in ler-
 monibus tuis vlla reprehensio. Nunc ergo ora pro
 nobis, quoniam mulier sancta es, & timens Deum.
 Et dixit illis Iudit: Sicut quod potui loqui Dei
 cisse cognoscitis: ita quod facere disposui, pro-
 bate, si ex Deo est, & orate, vt firmum faciat Deus
 consilium meum.

Cap. 9. Quibus abscedentibus Iudit ingressa est or-
 ratorium

ratorium suum, & induens se cilicio posuit cinerem super caput suum, & prosternens se Dominum clamabat ad Dominum.

Factum est autem cum cessasset clamare ad Dominum, surrexit de loco, in quo iacuerat prostrata ad Dominum. Vocauitq; Abram suam, & descendens in domum suam abstulit à se Cilicium: & iexuit se vestimentis viduitatis suæ & lauit corpus suum, & unxit se myrrho optimo, & discriminauit crimen capitis sui, & imposuit mitram super caput suum, & induit se vestimentis iucunditatis suæ, induitque sandalia pedibus suis, assumpsitque dextrariola, & lilia & inares, & annulos, & omnibus ornamentis suis ornauit se. Cui etiam Dominus contulit splendorem: quoniam omnis ista compositio non ex libidine, sed ex virtute procedebat.

Et induxerunt illam in tabernaculum Holofernis serui eius, quod præceperat, & petiit dum introiret, vt daretur ei copia nocte & ante lucem egrediendi foras adorationem & deprecandi Dominum. Et introiens munda manebat in tabernaculo, vsque dum acciperet escam suam vsque in vesperum.

Præcisio Holofernis capite reuersa ad muros Babiloniae ostendit populo & ait: Viuit Dominus, quoniam custodiuit nec angelus Domini ibi morantem & inde huc reuertentem: & non permisit me Dominus ancillam suam coinquinari, sed sine pollutione peccati reuocauit me vobis gaudentem in victoria sua, in euasione autem in liberatione vestra.

Cap. 15. Cumq; omnis exercitus decollatum Holofer-
nem audisset, fugit mens & consilium ab eis, & so-
lo tremore & metu agitati fugæ præsidium su-
munt.

Ca. 16. Et factum est post hoc omnis populus post
victoriam venit in Ierusalem adorare Dominum,
& mox vt purificati sunt, obtulerunt omnes ho-
locausta, & vota & repromissiones suas. Porro lu-
dit vniuersa vasa bellica Holofernis, quæ dedit il-
li populus, & conopæum, quod illa sustulerat, ob-
tulit in anathema obliuionis. Erat autem populus
iucundus secundum faciem sanctorum: & per
tres menses gaudium huius victoriæ celebratum
est cum Iudith. Post dies autem illos vnusquisque
rediit in sua: & Iudit magna facta est in Betulia
& præclarior erat vniuersæ terræ Israel. Erat au-
tem virtuti castitas adiuncta ita, vt non cognosce-
ret virum omnibus diebus vitæ suæ, ex quo defun-
ctus est Manasses vir eius. Erat autem diebus se-
stis procedens cum magna gloria. Mansit autem
in domo viri sui annis centum quinque & dimisit
Abraham suam liberam: & defuncta est & sepul-
ta cum viro suo in Betulia: luxitque illam omni-
populus diebus septem. In omni autem spacio vi-
tæ suæ non erat, qui perturbaret Israel, & post
mortem suam annis multis. Dies autem victoriæ
huius festiuitatis ab Hebræis in numero sanctorum
dierum accipitur, & colitur à Iudæis ex
illo tempore vsque præ-
sentem diem.

De trium Patriarcharum Abraham,
 Isaac, & Iacob captis & perfe-
 ctis Diuino nutu nuptiis: sparsim ver-
 bis ex textu Sacrae Scri-
 pturae desum-
 ptis.

Dixit Dominus ad Abraham: Egredere de *Gen. 12*
 terra tua & de cognatione tua, & de do-
 mo patris tui. & veni in terram, quam mon-
 strauero tibi faciamque te in gentem magnam,
 & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum,
 & erisque benedictus. Benedicam benedicientibus
 tibi, atque in te benedicientur vniuersae cognatio-
 nes terrae. Egredus est itaque Abram, sicut
 praeceperat ei Dominus: & iuit cum eo Loth.
 Septuaginta quinque annorum erat Abram,
 cum egrederetur de Aran. Tulitque Sarai vxo-
 rem suam, & Loth filium fratris sui, vniuer-
 samque substantiam quam possederant, & ani-
 mas, quas fecerant in Aran, & egressi sunt, vt i-
 rent in terram Chanaan. Facta autem est fames
 in terra, descenditque Abraham in Aegyptum,
 vt peregrinaretur ibi. Cumque prope essent, vt
 ingrederentur Aegyptum, dixit Sarai vxori suae:
 noui quod pulchra sis mulier, & quod cum vi-
 derint te Aegyptii, dicturi sint, vxor illius est, &
 interficient me, & te referuabunt. Visa muliere

*Vltio
tentati
adul-
terii.*

nunciauerunt principes Pharaoni, & laudauerunt eam apud ipsum, Et sublata est mulier in domum Pharaonis: Abraham verò bene vsi sunt propter eam. Fueruntque ei oues & boues, & asini & ferui, & familiæ & asinæ, & cameli. Flagellauit autem Dominus Pharaonem plagis maxmis, & domum eius propter Sarai vxorem Abram. Vocauitque Pharao Abram & dixit ei: Quidnam est hoc, quod fecisti mihi? Quare non indicasti mihi, quod vxor tua esset? Quam ob causam dixisti esse vxorem tuam, vt tollerem eam mihi in vxorem? Nunc igitur ecce coniux tua: accipe eam & vade. Præcepitque Pharao super Abram viris, & deduxerunt eum, & vxorem eius, & omnia, quæ habebat.

Gen. 13

Ascendit Abraham de Aegypto ipse & vxor eius, & omnia quæ habebat, & Lot cum eo ad Australem plagam. Erat autem diues valdè in possessione auri & argenti.

Gen. 17.

Postquam verò nonaginta & nouem annorum esse cæperat, apparuit ei Deus, dixitque coram me & esto perfectus, ponamque fædus meum inter me & te, & multiplicabo te vehementer nimis. Cecidit Abram pronus in faciem, dixitque ei Deus. Ego sum, ponamque pactum meum tecum, & eris pater multarum gentium. Nec vltas vocabatur nomen tuum Abram, sed appellaberis Abraham, quia patrem multarum gentium constituisti tui te.

Gen. 18.

Apparuit autem ei Dominus in conualle Mambre.

Mambre sedente in ostio tabernaculi sui in ipso seruore Dici. Cumque aperuisset oculos, apparuerunt ei tres viri stantes prope eum.

Quos cum vidisset cucurrit in occursum eorum, & dicit: Domine si inueni gratiam in oculis tuis, ne transeas seruum tuum, sed adferam paucillum aquæ, & lauentur pedes vestri, & requiescite sub arbore. Ponamque buccellam panis, & confortetur cor vestrum: postea transibitis. Idcirco enim declinastis ad seruum vestrum. Qui dixerunt. Fac, sicut locutus es. Festinauit Abraham in tabernaculum ad Saram, dixitque ei. Accelera: tria sata similia commisce, & fac subcinericios panes. Ipse verò ad armentum cucurrit, & tulit inde vitulum tenerimum, & optimum, deditque puero. Qui festinauit & coxit illum. Tulitque butyrum & lac, & vitulum, quem coxerat, & posuit coram eis. Ipse verò stabat iuxta eos sub arbore. Cumque comedisset, dixerunt ad eum. Vbi est Sara vxor tua? Illa respondet: ecce in tabernaculo est. Cui dixit: Reuertens veniam ad te tempore isto vita comite, & habebit filium Sara vxor tua. Quo audito Sara risit post ostium tabernaculi. Erant autem ambo senes, protractæque ætatis, & desiderant Saræ fieri muliebria: Quæ risit occultè dicens: Postquam consenui & dominus meus vetulus est, voluptati operam dabo? Dixit autem Dominus ad Abrasam: Quare risit Sara vxor tua dicens: num verò paritura sum anus? Nunquid Deo quicquam est difficile. Iuxta conditum reuertar ad te hoc eodem tempore, vita comite

comite, & habebit Sara filium. Nagauit Sara dicens, non risi, timore perterrita. Dominus autem, non est, inquit ita, sed risisti. Cumque surrexissent inde viri, direxerunt oculos contra Sodomam & Abraham simul gradiebatur deducens eos: dixitque dominus: Num celare poteris Abraham, quæ gesturus sum, cum futurus sit in gentem magnam ac robustissimam, & benedicendæ sint in eo omnes nationes terræ? scio enim, quod præcepturus sit filiis suis, & domui sui post se, ut custodiant viam Domui, & faciant iudicium & iustitiam, ut adducat Dominus propter Abraham omnia, quæ locutus est ad eum, dixitque Dominus. Clamor Sodomorum & Gomorrhæorum multiplicatus est, & peccatorum eorum aggrauatum est nimis. Descendam & videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non est ita, ut sciam. Conuerteruntque se inde & abierunt Sodomam. Abraham verò adhuc stabat coram Domino & appropinquas ait: Num perdes iustum cum impiis? Si fuerint quinquaginta iusti in ciuitate, peribunt simul: Respondit Dominus dimittam omnino locum propter quinquaginta iustos, si fuerint in ea. Deinde Abraham dixit de quadraginta, triginta viginti, & denique decem. Dixit Dominus non dolebo propter decem. Abiit Dominus postquam cessauit loqui ad Abraham & ille reuersus est in locum suum.

De peccatis Sodomæ.

Ob 10. iustos non errat Sodomam per dendam. Ca. 19.

Veneruntque duo angeli Sodomam vespere sedente Loth in foribus ciuitatis. Qui cum vidisset

disset eos, surrexst, & iuit obuiam eis, adorauit-
que pronus in terram, & dixit, obsecro Domi-
ni, declinate in domum pueri vestri, & manete i-
bi: Lauate pedes vestros, & mane proficiscemini
in terram vestram. Qui dixerunt. Minimè, sed ma-
nebis in platea. Compulit illos oppidò, vt
diuerterent ad eum. Ingressisque domum eius
fecit conuiuium: coxit azyma & comederunt.
Prius autem quam irent cubitum, viri ciuita-
tis vallauerunt domum ipsius à puero vsque ad
senem, omnis populus simul. Vocauerun-
que Loth, & dixerunt ei. Vbi sunt viri, qui introie-
runt ad te nocte? Educ illos huc, vt cognosca-
mus eos. Egressus ad eos Loth post tergum ac-
cludens ostium ait: Nolite quæso fratres mei,
nolite malum hoc facere: habeo duas filias,
quæ necdum cognouerunt virum. Educam eas ad
vos, & abutimini eis, sicut vobis placuerit,
dummodo viris istis nihil mali faciatis, quia in-
gressi sunt sub umbra culminis mei. A illi dixe-
runt recede illuc. Et rursus, Ingressus es, in-
quiunt, vt aduena, nunquid vt iudices? Te ergò
ipsum magis, quam hos affligemus. Vimque fa-
ciebant Loth vehementissime. Itaque prope e-
rat, vt effringerent fores eius, & ecce mise-
runt manum viri, & introduxerunt ad se Loth,
clausuruntque ostium, & eos qui foris erant, per-
cusserunt cæcitate ita, vt ostium inuenire non pos-
sent. Dixerunt autem ad Loth. Habes hic quem
piam tuorum generum, aut filios aut filias eius &
dixit, surgite & egredimini de loco isto, quæ delebit
domi-

*Ulio
cupidi-
nus &
violen-
tia.*

dominus ciuitatem hanc. Et visus est quasi loquens loqui generis suis, qui accepturi erant filias eius. Cumq; esset mane, cogebant eum angeli abe-
 centes. Surge tolle vxorem suam & filias, quas ha-
 bes, ne & tu pariter pereas in scelere ciuitatis.
 Dissimulante illo apprehenderunt manum eius
 & manum vxoris, & duarum filiorum eius edu-
 xerunt eum & posuerunt extra ciuitatem, ibiq; ad
 eum locuti sunt dicentes. Salua animam tuam:
 noli respicere post tergum, nec flos in omni re-
 gione circa, sed in monte saluum te fac ne & tu si-
 mul pereas. Loth autem petiit pro mansione in
 oppido Segor. Dixitq; ad eum: ecce etiam in hoc
 suscepi preces tuas, vt non subuertam urbem, pro
 qua locutus es. Festina & saluare ibi, quia non pos-
 tero facere quicquam, donec ingrediaris illoc.
 Idecirco vocatum est nomen illius vrbis Segor.
 Sol egressus est, super terram & Loth ingressus est
 Segor. Igitur Dominus pluit super Sodomam &
 Gomorram sulphur & ignem à Domino de celo,
 & subuertit ciuitates has & omnem circa re-
 gionem, vninersos habitatores vrbium & cuncta
 terræ virentia. Respiciensq; vxor eius post se ver-
 sa est in statuam salis. Abraham autem confurgens
 ascendentem fauillam de terra, quasi fornacis tu-
 mum. Et Dominus recordatus est eius, & libera-
 uit Loth de subuersione vrbium. Ascendit quoque
 Loth de Segor & mansit in monte, duarumque filiarum
 eius cum eo. (Timuerat enim manere in Segor)
 vbi in spelunca montis ambæ ex iacriato parte
 Pro-

*Sub-
 uersio
 penta-
 polis.*

Profectus inde Abraham in terram Australem *Ge. 20.*
 habitauit inter Cades & Sur, & peregrinatus est in
 Geraris. Dixitq; de Sara vxore sua, soror mea est.
 Misit ergo Abimeleh rex Geraræ & tulit eam.
 Venit autem Deus ad Abimelech per somnium
 nocte & ait illi: En morieris propter mulierem,
 quam tulisti. Habet enim virum. Abimelech ve- *Ulcio*
 rō non tetigerat eam. Et ait; Domine num gentem *impen-*
 ignorantem & iustam interficies? Nonne ipse *dens ob*
 dixit mihi, soror mea est, & ipsa ait, frater meus *cogita-*
 est? In simplicitate cordis, & munditia manum *in ma-*
 mearum feci istud. Dixitque ad eum Deus: & ego *lum.*
 scio, quod simplici corde feceris, & ideo custodi-
 ui te, ne peccares in me, & non dimisi, vt tangeres
 illam. Nunc ergo redde viro suo vxorem, & ora-
 bit pro te, quia propheta est, & viues. Si autem no-
 lueris reddere scito, quod morte morieris tu & *Amis-*
 omnia, quæ tua sunt. Statimque de nocte confur- *sio vita*
 gens Abimelech vocauit omnes seruos suos, & lo- *o-*
 cutus est vniuersa verba hæc in auribus eorum. *minum*
 Timueruntque omnes viri valdè. Vocauit quoq; *ob detē-*
 Abraham & dixit: cur fecisti hoc? Respondit Abra- *tionem*
 ham Abimelech: Cogitauit mecum dicens forsitā *aliene*
 non est timor Dei in loco isto, & interficient me *vxoris*
 propter vxorem meam. Orante autem Abraham *vel spō-*
 sanauit Deus Abimelech, & vxorem ancillasq; e- *ja.*
 ias, & peperunt, quæ steriles factæ erant.

Tentauit Deus Abraham & dixit ad eum: Tol- *Ca. 21.*
 le filium tuum vnigenitum quem diligis Isaac, &
 vade in terram visionis atque ibi offeres eum in
 holocaustum super vnum montium quem mon-
 itraue-

*Remu-
neratio
obediē-
tia.*

strauero tibi. Quo obediente & liberato tamen filio per angelum verantem occidere, vocauit Angelus Domini Abraham secundo de caelo dicens. Per memetipsum iuravi dicit filio tuo quia fecisti hanc rem, & non pepercisti filio tuo vnigenito propter me, benedicam tibi, & multiplicabo sementuum, sicut stellas Caeli, & velut arenam, quæ est in litore maris. Possidebit semen tuum portas inimicorum suorum & benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ, quia obedisti voci meæ.

23.

Vixit autem Sara centum viginti annis, & mortua est in ciuitate Arno, quæ est Hebron in terra Chanaan. Venitque Abraham vt plangeret & fieret eam & sepeliuit eam in spelunca agri deplici, quæ respiciebat Mambre: hæc est Hebron in terra Chanaan.

24.

Erat autem Abraham senex, dierumque multorum, & Dominus in cunctis benedixerat ei: & dixit ad seruum suum seniore[m] domus suæ, qui præerat omnibus, quæ habebat: Pone manum tuam subter femur meum, vt adiurem te per Deum Cæli & terræ, vt non accipias vxorem filio meo de filiabus Chanaan, inter quos habitas sed ad terram & cognationem meam proficere- ris, & inde accipies vxorem filio meo Isaac. Dominus ait, in cuius conspectu ambulo, mitterange- lum suum tecum, & diriget viam tuam: accipies vxorem filio meo de cognatione mea, & de domo patris mei. Innocens eris à maledictione mea cum veneris ad proximos meos, & non dederint

*Angeli
dedu-
sio.*

tibi. Inuenit igitur ex condicto Rebeccam filiam Batuelis ad puteum haurientem aquam suspenditque in aures ad velandam faciem eius, & armillas posuit in manibus eius. Consentiente patre prolatis valis aureis & argenteis, & vestibus dedit Rebecca pro munere. Fratribus quoque eius & matri dona obtulit. Initoque conuiuio velcentes pariter & bibentes manserunt ibi. Surgens ergo mane locutus est seruus: Dimitte me, ut vadam ad dominum meum. Responderuntque frater eius & mater. Maneat saltem puella decem dies apud nos, & propter te proficietur. Nolite, ait, me retinere: quia dominus direxit viam meam. Dimittite me, ut pergam ad dominum meum. Et dixerunt: vocemus puellam, & quaeramus ipsius voluntatem. Cumque vocata fuisset, sciscitanti sunt: Vis ire cum homine isto? Quae ait: vadam. Dimiseruntque eam, & nutricem eius, seruumque Abraham, & comites eius imprecantes prospera sorori suae, atque dicentes: Soror nostra es: crescas in mille millia, & possideat semen tuum portas inimicorum suorum. Igitur Rebecca & puellae ipsius ascensis camelis, secutae sunt virum: qui festinus reuertebatur ad Dominum suum. Eo autem tempore deambulabat Isaac per viam, quae ducit ad puteum, cuius nomen est viuentis. Habitabat enim in terra Australi, & egressus fuerat ad meditandum in agro inclinata iam die. Cumque eleuasset oculos vidit camelos procul venientes. Rebecca quoque conspecto Isaac descendit de camelo, & ait ad puerum, quis est iste homo, qui venit per agrum in

occursum nobis? Dixitque ei: ipse est Dominus meus. At illa tollens citò pallium suum operuit se. Seruus autem cuncta quæ gesserat, narrauit Domino suo Isaac. Qui introduxit eam in tabernaculum Saræ matris suæ: & in tantum dilexit eam, ut dolorem, qui ex morte matris acciderat, temperaret.

25.

Deprecatusque est Isaac Dominum pro uxore sua eò, quod sterilis esset. Qui exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeckæ, sed collidebantur in utero paruuli. Quæ ait: si sic mihi futurum erat, quid necesse fuit concipere? Perrexit; Rebecka, ut consuleret Dominum. Qui respondens ait: duæ gentes sunt in utero tuo: & duo populi ex ventre tuo diuidentur: populusque populum superabit, & maior seruiet minori. Quadraginta annorum erat Isaac, cum duxisset Rebeckam, & sexagenarius erat, cum nati sunt paruuli.

Quibus adultis factus est Esau vir gnarus uenandi, & homo agricola: Iacob autem vir simplex habitabat in tabernaculis. Isaac amabat Esau eò, quod de uenationibus illius uesceretur: & Rebecka diligebat Iacob. Coxit autem Iacob pulmentum. Ad quem cum uenisset Esau de agro, lassus ait: da mihi de coctione hac rufa, quia oppidè lassus sum: quam ob causam uocatum est nomen eius Edom. Cui dixit Iacob: uende mihi primogenita: & sic accepto pane & lentis edulio comedit & bibit, & abiit paruipendens, quod primogenita uendidisset.

28.

Vocauitque Isaac Iacob, & benedixit eum.

præce

præcepitque ei dicens. Noli accipere conjugem de genere Chanaan, sed vade & proficiscere in Mesopotamiam Syriæ ad domum Batuelis patris matris tuæ, & accipe tibi inde uxorem de filiabus Laban auunculi tui. Cumque venisset ad quendam locum & vellet in eo requiescere post solis occubitum, tulit de lapidibus, quæ iacebant, & supponens capiti suo dormiuit in eodem loco: viditque in somnis scalam stantem super terram, & cacumen illius tangens cælum, angelos quoque Dei ascendentes & descendentes, & dominum innixum scalæ dicentem sibi, &c.

De fortitudine Deborah & Iabelis matronarum ex cap. 4. libri

Iudicum.

Clamauerunt filii Israel ad Dominum, quia Iabin rex Chanaan per 20. annos vehementer oppresserat eos duce exercitus sui Sisara. Erat autem Deborah prophetes vxor Lapidoch: quæ iudicabat populum in illo tempore, & sedebat sub palma, quæ nomine illius vocabatur inter Rama & Bethel in monte Ephraim: ascendebantque ad eam filii Israel in omne iudicium, quæ dixit ad Barach: vade & duc exercitum in montem Thabor: tollesque tecum decem millia pugnatorum de filiis Neptalim & Zabulon: ego autem adducam te in loco torrentis Cyson principem exercitus Iabin & currus eius & omnem multitudinem, & tradam eos in manu tua. Dixitque ad eam Ba-

Y

rachs

rach: si venis mecum vadam: si nolueris venire
 non pergam. Quæ dixit ad eum: Ibo quidem re-
 cum: sed hæc victoria non reputabitur tibi
 quia in manu mulieris tradetur Sisara. Cumque
 peruenissent ad montem Thabor, Sisara quoque
 cum nongentis falcatis curribus & exercitu per-
 venit ad torrentem Cifon. Dixitque Deborah ad
 Barach: Surge: hæc est enim dies, in qua tradidit
 Dominus Sisaram in manus tuas. En ipse ductor
 est tuus. Descendit itaq; Barach de monte Thabor
 & decem millia pugnatorum cum eo. Perterritus
 Dominus Sisaram, & omnes currus eius, vniuer-
 samq; multitudinem in ore gladii. Sisara autem fu-
 gens peruenit in tentorium Iahel vxoris fratri-
 sui, qui recesserat quondam à cæteris Cineis fratri-
 bus suis filiis obab cognati Moisis, & tetenderat ter-
 bernacula vsq; ad vallem Semin iuxta Cedem. Tu-
 lit itaq; Iahel clauum & malleum, & clauum per-
 cerebtum Sisaræ vsque ad terram defixit, ira vt
 erat coopertus & sopitus. Obtulerant verò sponte
 filii Israel ad periculum animas suas.

*De Maue & vxore eius parentibus
 Samsonis ex cap. 13. libri
 Iud.*

Rursum filii Israel fecerunt malum in con-
 spectu Domini: qui tradidit eos in manus
 Philistinorum 40. annis. Erat autem Maue habens
 vir de Sara & de stirpe Dan nomine Maue ha-
 bens vxorem sterilem: cui apparuit angelus Do-
 mini

mini & dixit ad eam. Sterilis, es & absque liberis, sed & concipies & paries filium. Caue ergo, ne bibas vinum ac ciceram, nec immundum quicquam comedas, quia concipies & paries filium, cuius non tanget caput nouacula. Erit enim Nazaraeus Dei ab infantia sua, & ex matris utero & ipse incipiet liberare Israel de manu Philistinorum. Quæ cum venisset ad maritum suum, dixit ei: vir venit ad me habens vultum angelicum terribilis nimis. Quem cum interrogassem, quis esset, & unde venisset, & quo nomine vocaretur, noluit mihi dicere, sed hoc respondit. Ecce concipies & paries filium, caue ne vinum bibas & ciceram, & ne aliquo vescaris immundo. Erit enim puer Nazaraeus Dei ab infantia sua, & ex utero matris, usque ad diem mortis suæ. Orauit itaq; Manue Dominum & ait: Obsecro Domine, ut vir Dei, quem misisti, veniat iterum, & doceat nos, quid debeamus facere de puero, qui nasciturus est? Exaudiuitq; Dominus deprecantem Manue: & apparuit rursus angelus Domini sedenti vxori eius in agro. Manue autem maritus eius non erat cum ea. Quæ cum vidisset angelum, festinauit, & cucurrit ad virum suum nunciauitq; dicens ei: Ecce apparuit mihi vir, quem ante videram. Qui surrexit & secutus est vxorem suam: veniensq; ad virum dixit ei. Tu es qui locutus es mulieri: & ille respondit, ego sum. Cui Manue, quando inquit, sermo tuus fuerit expletus, quid vis, ut faciat puer, aut à quo se obseruare debet? dixitque Angelus Domini ad Manue: ab omnib. quæ locutus sum vxori tuæ absteineat se: &

Y 2   quic.

quicquid ex vinea nascitur, non comedat: vinum
 & ciceram non bibat: nullo vescatur immundo
 quod ei præcepi impleat, & custodiat. Dixit itaque
 Manue ad Angelum Domini. Obsecro te, vt a-
 quiescas precibus meis, & faciamus tibi hædum
 de capris. Cui respondit Angelus Domini. Si me
 cogis non comedam panes tuos: Si autem vis ho-
 locaustum facere, offer illud Domino. Et nescie-
 bat Manue, quod Angelus Domini esset: dixit
 ad eum: quod est tibi nomen, vt si sermo tuus fue-
 rit expletus, honoremus te. Cui ille respondit: cur
 quæris nomen meum, quod est mirabile? Tulit i-
 taque Manue Hædum de capris, & libamenta, &
 posuit supra petram offerens Domino, qui facit
 mirabilia. Ipse autem & vxor eius intuebantur.
 Cumque ascenderet flamma altaris in cælum, an-
 gelus Domini pariter in flamma ascendit. Quod
 cū vidisset Manue & vxor eius, proni ceciderunt
 in terram, & ultra eis non apparuit Angelus Do-
 mini. Statimque intellexit Manue angelum Do-
 mini esse, & dixit ad vxorem suam. Morte morie-
 mur, quia vidimus Dominum. Cui respondit mu-
 lier. Si Dominus nos vellet occidere de manibus
 nostris holocaustum, & libamenta non suscepis-
 set, nec ostendisset nobis hæc omnia, neque ea quæ
 sunt ventura, dixisset. Peperit itaque filium & vo-
 cauit numen eius Samson. Creuit itaque puer, &
 benedixit ei Dominus: cepitque spiritus Domini
 cum eo esse in castris Dann inter Saraa &

Estahol.

De coniugio Helcanæ & Annæ, & Samuele filio ex Libro 1.

Reg.

FVit vir vnus de Ramatha Sophin de monte *Cap. 1.*
 Ephraim, & nomen eius Helchan. Et ascendebat vir ille de ciuitate sua statutis diebus, vt adoraret, & sacrificaret Domino Exercituum in Silo. Erant autem ibi duo filii Heli sacerdotes Domini Ofni & Phinees. Porrò Helcana Annæ uxori sui, quam diligebat, dabat de sacrificio rediens partem vnã tristis: illa autem flebat, & non capiebat cibum eò quod propter sterilitatem exprobaretur. Dixit ergò ei vir suus. Anna cur fles & quare non comedis, & quamobrem affligitur cor tuum? Nunquid non ego melior tibi sum, quam decem filii? Surrexit autem Anna, postquam comederat, & biberat in Silo. Et Heli sacerdote sedente super sellam ante pestes Domini, cum esset Anna amare animo, orauit ad dominum flens largiter & votum vouit dicens. Domine exercituum si respiciens videris afflictionem famulæ tuæ, & recordatus mei fueris, nec oblitus ancillæ tuæ, dederisq; seruæ tuæ sexum *Predas & oblatio.* virilem, dabo eum Domino omnibus diebus vitæ eius, & nouacula non ascendet super caput eius. Porrò Anna loquebatur in corde suo: tantumq; labia eius mouebantur. & vox penitus non audiebatur. Aestimabat ergo eam Heli temulentam, dixitque ei: Vsquequo ebria eris? Digere paulisper

sper vinum, quo mades. Respondens Anna, ne
 quia quam inquit, Domine mi. Nam mulier infeli-
 x nimis ego sum: vinumque & omne, quod in-
 briare potest, non bibi: sed effudi animam meam,
 in conspectu Domini. Ne reposes Ancillam tuam,
 quasi vnam de filiabus Belial, quia ex multitudine
 doloris & mæroris mei locuta sum vsque in præ-
 sens. Tunc Heli ait ei: Vade in pace, & Deus Israel
 det tibi petitionem tuam, quã rogasti eum. At illa
 dixit: vtinam inueniat ancilla tua gratiam in oculis
 tuis. Et abiit mulier in viam suam & comedit:
 vultusq; illius non sunt amplius in diuersa mutati.
 Et surrexerunt mane & adorauerunt coram Do-
 mino: reuerſiq; sunt in domum suam Ramata.
 Peperit itaq; Anna filium, & vocauit eum Samuel,
 eò quòd postulasset eum à Domino. Cum autem
 puer ab lactatus adhuc esset infantulus: immola-
 uerunt vitulum, & obtulerunt puerum Heli: & ait
 Anna: obsecro mi Domine, viuit anima tua, ego
 sum illa mulier, quæ steti coram te hic orans do-
 minum pro puero isto. Oraui & dedit mihi Do-
 minus petitionem meam, quam postulauit eum.
 Idcirco & ego commodauit eum Domino
 diebus, quibus fuerit accommodatus Domino.
 Puer enim Samuel ministrabat ante faciem Do-
 mini accinctus Ephod linteo: proficiebat, atque
 crescebat, & placebat tam Deo, quem hominibus.
 & ait Dominus ad Samuel: ecce ego faciam verbu
 Domini in Israel, quod quicumq; audierit, tinnit
 ambæ aures eius. In die illa suscitabo aduersum
 Heli omnia, quæ locutus sum super domum eius.
 In ci-

*Cap. 2.
 Pueri
 indo-
 les.*

Incipiam & complebo. Prædixi enim ei, quod iudicaturus essem domum eius in æternum eò quod nouerat in digne agere filios suos. & non corripuerit eos. Idcirco iuravi domui Heli, quod non expieretur iniquitas domus eius victimis & muneribusque in æternum. Et cognouit vniuersus Israel à Dan vsq; Bersabee, quod fidelis Samuel Propheta esset Domini. Postquam arca Domini capta, cæsus Israel, & filii Heli Ophni & Phinees, ait Samuel ad vniuersam domum Israel dicens: Si toto corde vestro reuertimini ad Dominum, auferte Deos alienos de medio vestri Baalim & Astarot: & præparate corda vestra Domino, & seruire illi soli, & eruet vos de manibus philistinum. Abstulerunt ergo filii Israel Baalim & Astarot, & seruiuerunt Domino soli. Factaq; est manus Domini super Philistinos cunctis diebus Samuelis. & rediit e sunt vrbes, quas tulerunt philistinum ab Israele, ab Acchason vsq; Get & terminos suos. Liberauitq; Israel de manu philistinorum: & pax inter Israel & Amorrhæum: iudicabat quoq; Samuel Israel cunctis diebus vitæ suæ: & ibat per singulos annos circumiens Bethes, & Galgala, & Masphat, & iudicabat Israel in supradictis locis: reuertebaturq; in Ramata: ibi enim erat domus eius, & ibi iudicabat Israel: & ædificauit etiã ibi altare Domino. Factum est autem cum senuisset Samuel: posuit filios suos Iudices in Israel Iohelem & Abiam iudices in Bersabee. Et nõ ambulauerunt filii illius in viis eius, sed declinauerunt post auaritiam: acceperuntq; munera & peruerterunt iudicium. Cumq; petissent filii Israel regem per seniores inuito Domino, & reclamare & prædicte grauanitas:

*Cap. 3.**Cap. 4.**Cap. 13.**Respi-**scenda.**Obitio**Samuel**lis ad**Iudicis**loca.**Cap. 8.**Degen-**eres**filii.*

Saue-

Samuele, datus est eis Saul: & ait Samuel ad populum. Conuersatus coram vobis ab adolescentia mea vsque in hanc diem, ecce præsto sum. Loquimini de me coram Domino, & coram Christo eius, vtrum bouem cuiusquam tulerim, aut asinum: si quenquam calumniatus sum, si oppressi aliqui, si de manu cuiusquam munus accepi: & contemnã illud hodie, restituanq; vobis. Et dixerunt: non calumniatus es nos, neque oppressisti, neque tulisti de manu alicuius quicquam. Mortuus est autem Samuel, & congregatus est vniuersus Israel, & planxerunt cum nimis, & sepelierunt eum in domo sua in Ramata.

Cap. 25.

De Vidua Sareptana ex lib. 3. Reg.

cap. 17.

FACTUS est sermo Domini ad Heliam Thesbitanum dicens. Surge & vade ad Sareptam Sidoniorum, & manebis ibi: præcepi enim ibi mulieri viduæ, vt pascat te. Surrexit & abiit in Sareptam. Cumque venisset ad portam ciuitatis, apparuit ei mulier vidua colligens ligna, & vocauit eam, dixitque ei: da mihi paululum aquæ in vase, vt bibam. Cumque illa pergeret, vt adferret, clamauit post tergum eius dicens: affer & mihi obsecro buccellam panis in manu tua. Quæ respondit: vixit Dominus Deus tuus, quia non habeo panem, nisi quantum pugillus capere potest farinæ in hydria, & paululum olei in Lechyto: en colligo duo ligna, vt ingrediar, & faciam illud mihi & filio meo;

meo, vt comedamus & moriamur. Ad quam Helias ait, noli timere, sed vade & fac, sicut dixisti. Veruntamen mihi primum fac de ipsa farinula subcinericium panem paruulum, & offer ad me: tibi autem & filio tuo facies postea. Hæc autem dicit Dominus Deus Israel. Hydriæ farinæ non deficiet, nec lechytus olei minuetur vsque in diem, in qua dominus daturus est pluuiam super faciem terræ. Quæ abiit, & fecit iuxta verbum Helias. Et cemedit ipse, & illa, & domus eius: & ex illa die Hydria farinæ non defecit, nec lechytus olei est immunitus iuxta verbum Domini, quod locutus fuerat in manu Helias. Paulò post ægrotantem filium & morti proximum orato Domino expandens se & mensus super eum tribus vicibus mortuum resuscitauit.

De duabus Matronis ab Heliseo Propheta remuneratis ex lib. 4.

Reg. c. 4.

MVlier quædam de vxoribus Prophetarum clamabat ad Helisæum dicens: seruus tuus vir meus mortuus est: & tu nosti, quia seruus tuus fuit timens Deum: & ecce creditor venit, vt tollat duos filios meos ad seruiendum sibi. Cui dicit Heliseus, quid vis, vt faciam tibi? dic mihi: quid habes in domo tua? At illa respondit: non habeo ancilla tua quicquam in domo mea, nisi parum olei, quo vngar. Cui ait: vade, pete mutuò ab omnibus vicinis tuis vasa vacua non pauca, & ingrede-

gredere, & claude ostium tuum, cum intrinsecus fueris tu & filii tui, & mitte inde in omnia vasa hæc, & cū plena fuerint tolles. Iuit itaq; mulier, & clausit ostium super se, & super filios suos. Illi obferrebant vasa, & illa infundebat: cumq; plena fuissent vasa dixit ad filium suum: affer mihi oleum vas: & ille respondit, non habeo. Stetitq; oleum. Venit autem illa, & indicauit homini Dei. Et ille, vade, inquit, vende oleum, & redde creditori tuo: tu autem & filii tui viuite de reliquo. Factum est autem quadam die: & transibat Heliseus per Samariam ciuitatem. Erat autem ibi mulier magna, quæ tenuit eum, vt comederet panem, cumq; frequenter inde transiret, diuertebat ad eum, vt comederet panem. Quæ dixit ad virum: animaduertito, quod vir Dei sanctus est, qui transit per nos frequenter: faciamus ei cœnaculum paruum, & ponamus in eo lectulum, & mensam, & sellam, & candelabrum, vt cum venerit ad nos, maneat ibi. Dum accessisset, per seruum locutus est ei: ecce sedulè in omnibus ministrasti nobis, quid vis, vt faciam tibi? Nunquid habes negotium, & vis vt loquar regi, siue principi malitiæ? quæ respondit in medio ciuitatis ego habito: & dixit ei: in tempore isto eadem hora, si vita comes fuerit, habebis in utero filium, quo factò, & puero egresso ad messores & mortuo, & nunciato hoc ei, rediit, & resuscitauit.

* *
*

Dr

De Patriarchæ Iob statu coniugii, innocentia perpetua vitæ, moderatione in diuitiis, patientia & silentio in paupertate, & vlceribus, perseuerantia, & commendatione à Deo accepta selecta & descripta narratio ex ipsius libro.

Caput I.

VIR erat in terra Hus nomine Iob: & erat vir ille simplex ac rectus ac timens Deum, & recedens à malo. Natiq; sunt ei 7. filii & 3. filix, & fuit possessio eius 7. millia ouium & 3000. camelorum, quingenta quoque iuga bouum, & quingentæ asinæ, ac familia multa nimis. Eratque vir ille magnus inter omnes orientales. Et ibant filii eius, & faciebant conuiuia per domos vnusquisque in die suo: & mittentes vocabant tres sorores suas, vt comederent & biberent cum eis. Cumque in orbem transissent dies conuiuii, mittebat ad eos Iob, & sanctificabat illos: confurgensque diluculo offerebat holocausta per singulos, dicebat enim: ne fortè peccauerint filii mei, & benedixerint Deo in cordibus suis. Sic faciebat Iob cunctis diebus. Quadam autem die cum venissent filii Dei, vt assisterent coram Domino, affuit inter eos etiam Satan. Cui dicit Dominus: vnde venis? Qui respondens ait: circuiui terram & perambulaui eam.

*Iustitia
& opes
Iob.*

*Conuiuia
filiorum eius.*

*Quotidiana
filiorum
cura
materna.*

Di-

Tentatio.

Finis conuuiui.

1. Afflictio Iob.

Ex c. 2. Afflictio Iob.

Patientia non locuta es : si bona suscepimus de manu domini, quã dexteritate exercita.

Dixitq; Dominus ad eum : nunquid considerasti seruum meum Iob, quod non sit ei similis in terra, homo simplex ac rectus ac timens Deum & recedens à malo? Cui respondens Satan ait : nunquid frustra Iob timet Deum? Nonne tu vallasti eum ac domum eius, vniuersamque substantiam eius per circuitum? Operibus manuum eius benedixisti, & possessio eius creuit in terra. Sed extẽde paululum manum tuam, & tange cuncta, quæ possidet, nisi in faciem benedixerit tibi. Dixitque Dominus ad Satan : ecce vniuersa, quæ habet in manu tua sunt, tantummodo serua animam eius. Postea tempore conuuiui filiorum ab hostibus abacta pecora, cæsi præter duos serui oues combustæ, filii & filia à corruente domo oppressi conuiuanres. Tunc surrexit Iob & scidit vestimenta sua, & tonso capite corruens in terram adorauit, & dixit: nudus egressus sum de utero matris meæ, & nudus reuertar illuc: dominus dedit, dominus abstulit, sicut Domino placuit, ita factum est: sit nomen Dominum benedictum.

Cum frustra modo dicto tentata Iobi patientia, & innocentia, permittente Deo percussus est à Satana vlcere pessimo à planta pedis vsque ad verticem capitis: qui testa saniem radebat sedens in sterquilino. Dixit autem illi vxor sua. Adhuc permanes in simplicitate tua? benedic Deo & morere. Qui ait ad illum: quasi vna de stultis mulieribus locuta es: si bona suscepimus de manu domini, mala quare non sustineamus? In omnibus his non pecca-

peccauit Iob labiis suis. Exinde tres amici conuerunt ad eum consolationis gratia, & plangentes silentesq; vsque ad septimum diem intuiti eius dolorem vehementem manserunt.

Post hæc aperuit Iob os suum, & maledixit di- *Exc. 3.*
ei suo. Antequam comedebat, suspirabat, & quasi inundantes aquæ, sic rugitus eius, quia timor, quem timebat, euenit ei, & quod verebatur, accidit: & tamen dissimulauit, siluit, & quiescit.

Respondens Eliphas Temanites dixit: Igno- *Exc. 4.*
rantes docuisti, lassos refocillasti, dubitantibus re- *Expre-*
cè consuluisti, vacillantes sermone, pusillanimes *batio a-*
exemplo erexisti. Nunc autem venit super te pla- *mico-*
ga, & defecisti, tetigit te & conturbatus es. Vbi ti- *rum.*
mor tuus fontitudo tua, & patientia tua, & per-
fectio viarum tuarum?

Vtinam appenderentur peccata mea quibus i- *Exc. 6.*
ram merui, & calamitas, quam patior, in statera,
quasi arena mares hæc grauior apparet.

Nunquid rugies, onager, cum habueri herbam? *Respo-*
Aut poterit comedi insulsum, quod non est sale *sio.*
conditum? aut potest aliquis gustare, quod gu-
statum adfert mortem? animæ euim esurienti et-
iam amara ducia esse videntur. Quæ prius nole-
bat tangere anima mea, nunc præangustia cibi
mei sunt. Hæc sit consolatio mihi, vt affligens me
Deus dolore non parcat, nec contradicam sermo-
nibus sancti. Quæ est enim fortitudo mea, vt su-
stineam, aut quis finis meus, vt patienter agam?
Nec fortitudo lapidum mea est, nec caro mea æ-

*Finis
expro-
bran-
tium.*

nea est. Ecce non est auxilium mihi in me, & necesse-
sarii quoq; mei recesserunt à me. Qui tollit ab ami-
co suo misericordiam timorem Domini derelin-
quit. Qui timēt pruinam, irruet super eos nix.
Quare detraxistis sermonibus veritatis, cū è vobis
nūlus sit, qui possit me arguere? Ad increpandum
tantum eloquia concinnatis, & in ventum profer-
tis verba: Si per pupillum irruitis, & subuertere ni-
timin amicum vestrum.

Exc. 7. Militia est vita hominis super terram: & sicut
dies mercenarii dies eius. Sicut ceruus desiderat
vmbra, & sicut mercenarius præstolatur finem
operis sui, sic & ego habui menses vacuo, & noctes
laboriosas enumeraui mihi.

Exc. 8. Respondēs autem Baldat suites dixit: vsquequo
loqueris talia, & spiritus multiplex sermonis oris
tui? Nunquid Deus supplantat iudicium, auo-
mnipotens subuertit, quod iustum est?

Exc. 9. Verē scio, quōd itā sit, & quod non iustificatur
homo compositus Deo. Si voluerit contendere cū
Deo, non poterit ei respondere vnum pro mille. Sa-
piens corde est, & fortis robore: quis restitit ei, &
pacem habuit? Quis potest dicere, cur itā facis?
Deus, cuius irā nemo potest resistere, & sub quo
curuantur, qui portant orbem. Quantus ergo sum
ego, vt respondeam ei, & loquar verbis meis cum
eo? Qui etiam si habuerō quippiam iustum, nō re-
spondebo, sed meum Iudicem deprecabor: & cum
inuocantē me exaudierit, non credo, quod audie-
rii vocē meam. In turbine enim conteret, & multi-
plicabit vulnera mea etiam sine causā: Non conce-
dit

*Timor
Dei in
Iob.*

edit requiescere spiritum meum, & implet me amaritudinibus. Si fortitudo quæritur, robustissimus est, si æquitas iudicii, nemo audet pro me testimonium dicere. Si iustificare me voluero, os meum eodēmnabit me: Si innocentē ostendero, prauum me comprobabit. Etiam si simplex fuero, hoc ipsum ignorabit anima mea, & tædebit me vitæ meæ. Vnum est quod locutus, & innocentē & impium ipse consumit. Auferat à me virgam suam & pauor eius non me terreat. Loquar ei & nō timebo eum: neque enim possum metuens respondere. Si impius fuero, vā mihi est, & si iustus, non leuabo caput saturatus afflictione & miseria: & propter superbiam, quasi lænam capies: reuerlusque mirabiliter crucias

Punitio
in bo.
ni &
mali.

Ex ca.
10.

Respondens autem Sophar Naamites dixit nūquid, qui multa loquetur, audiet, aut vir verbosus iustificabitur? tibi soli tacebūt homines, & cū ceteros irriseris à nullo cōfutaberis? dixisti, enim: purus est sermo meus, & mundus sum in conspectus tuo.

Ex ca.
11.

Respondens autem Iob dixit: ergo vos estis soli homines, & vobiscum morietur sapientia: & mihi est cor, sicut & vobis, nec inferior vestri sum. Quis enim hæc, quæ nostis, ignorat? Qui deridetur ab amico, sicut ego, invocabit Deum & exaudiet eum: deridetur enim iusti simplicitas: lampas contempta apud cogitationes diuitum parata ad tempus statutum. Abundāt tabernacula prædonū & audacter prouocant Deum, cum ipse dederit omnia in manus eorum. Nimirū interroga iumenta & docebunt te, & volatilia cæli & indicabūt tibi. Loquere terræ & respondebit tibi, & narrabunt pisces

Ex ca.
12.

Irrisio
in pæ.
na.

pisces maris. Quis ignorat, quod omnia hæc manus domini fecerit? in cuius manu anima omnium uiuentis, & spiritus uniuersæ carnis hominis, &c.

Ex ca. 13. Ecce omnia hæc uidit oculus meus, & audiuit auris mea, & intellexi singula. Secundum scientiam uestram & ego noui: nec inferior uestram. Sed tamen ad omnipotentem loquar & disciputare cum Deo cupio prius uos ostendens fabricatores mendacii, & cultores peruersorum dogmatum. Atque utinam taceretis, ut putaremini sapientes.

Ex ca. 14. Mons cadens defluit, & saxum defertur de loco suo. Lapides excuant aquæ, & alluione pauca latim terra absuntur, & homines ergo similiter uindictæ.

Et a. Respondens autem Eliphaz Themanites dixit: **Ex ca.** 15. Nunquid sapiens respondebit quasi in uentum loquens, & implebit ardore stomachum suum? Arguis uerbis eum, qui non est æqualis tibi, & loqueris, quod tibi non expedit. Quantum in te est, euacuasti timorem: & tulisti peccata coram Deo. docuit enim iniquitas os tuum, & imitaris linguam blasphemantium.

Ex ca. 16. Respondens autem Iob dixit: Audiui frequenter talia. Consolutores onerosi uos estis omnes. Nunquid habebunt finem uerba uentosa? An aliquid tibi molestum est, si loquaris? Poteram & ego similia uestri loqui. Atque utinam esset anima uestra pro anima mea? Consolarem & ego uos sermonibus, & mouerem caput meum super uos. Roborarem uos ore meo, & mouerem labia mea

Jobi
prudens
consolatio.

mea quasi parcens vobis. Sed quid agam? Si locutus fuero, non quiescit dolor meus, & si tacuerō non recederet à me. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est. Aperuerunt super me ora sua: & exprobantes percusserūt maxillam meam: Satiati sunt pænis meis. Ego ille quondam opulentus repente contritus sum, tenuit cervicem meam: confregit me, & posuit me sibi quasi in signum. Hæc passus sum absque iniquitate manus meæ, cum haberem mundas ad Deum preces. Terra ne opcrias sanguinem meum: neque inueniat in te locum latendi clamor meus. Ecce enim in cælo testis meus, & conscius meus in excelsis. Verbofi sunt amici mei: ad Deum stillat oculus meus: Atque vtinam sic iudicaretur vir cum Deo, quomodo iudicatur filius hominis cum collega suo. Ecce enim breues anni transeunt: & semitam, per quam non reuertor ambulo.

Verbo-
sitas.

Libera me Domine, & pone me iuxta te, & cuius manus pugnet contra me. Cor eorum longe fecisti à disciplina, propterea non exaltabuntur. Prædam pollicetur sociis, & oculi filiorum eius deficient. Posuit me quasi in proverbium vulgi: & exemplum sum coram eis. Caligavit ad indignationem oculus meus, & membra mea, quasi in nihilum redacta sunt. Stupebunt iusti super hoc & inuocens contra hypocritam suscitabitur: & tenebit iustus viam suam: & mundis manibus addet fortitudinem.

Ex ca.
17.

Exper-
tes di-
sciplina
nō pro-
ficiunt.

Respondens autem Baldad suites dixit: vsque ad quem finem verba iactabis? Intellige prius, & 18.

Ex ca.

fic loquamur. Quare reputati sumus, ut iumentis
& sorduimus coram te? Quid perdis animam
tuam in furore tuo? Nunquid propter te derelin-
quetur terra, & transferetur rupes de loco suo?
Attenuetur fame robur eius: & deuoret pulchritu-
dinem cutis eius, &c.

Ex ca.

19.

*Iniquus
modus
agendi.*

Respondens autem Iob dixit: Vsq̄que con-
fligitis animam meam, & atteritis me sermoni-
bus? En decies confunditis me: & non erubescitis
opprimentes me. Nempe et̄i ignorauit me
cum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini:
& arguitis me opprobriis meis sicutem me non
intelligite, quia Deus non æquo iudicio afflixit
me, & flagellis suis me cinxerit. Ecce clamor
vini patiens, & nemo audiet: spoliavit me gloria
mea, abstulit coronam de capite meo. Derisus
fruxit me undique, & pereor, & quasi eultus in
bori abstulit spem meam. Inquilini domus me
ut alienum habuerunt me, & quasi eultus in
fui in oculis eorum, stulti quoque despiciebant
me, & cum ab eis recessissem, detrahebant. Re-
demptorem meum visurus sum in nouissimo.
Reposita est hæc spes in sinu meo. Quare ergo
nunc dicitis, persequamur eum, & radicem ven-
tri inueniamus contra eum? Fugite ergo à facie
gladii, quoniam ultor iniquitatum gladius est.
Scitote esse iudicium.

Ex ca.

20.

Respondens autem Sophar Naamitites dixit:
idcirco cogitationes meæ variæ succedunt
tibi, & mens in diuersa rapitur. Doctrinam
me arguis, audiam, & spiritus intelligens

mea respondebit mihi. Hoc scio à principio, à quo positus est homo super terram, quod laus impiorum breuis est, & gaudium hypocritæ ad instar puncti, &c.

Respondens autem Iob dixit: audite quæso *Ex cap.*
sermões meos, & agite pœnitentiam: Sustinete *21.*
me, vt & ego loquar: & post mea, si videbitur, verba ridete. Nunquid contra hominem disputatio mea est, vt meritò non debeam contristari? Attendite me & obstupescite: & superponite digitum ori vestro. Et ego quando recordatus fuero pertimesco, & concutit carnem meam tremor. Quare ergo impii viuunt, subleuati sunt, confortatique diuitiis? Semen eorum *Prospera*
permanet coram eis: propinquorum turba & ne- *ritas*
potum in conspectu eorum. *impia-*
rum.

Domus eorum securæ sunt & pacatæ: & non est virga Dei supet illos. Bos eorum concepit & non abortiuit: vacca peperit, & non est priuata fetu suo. Egrediuntur quasi greges paruuli eorum, & infantes eorum exultant lulibus. Tenent typanum & citharam, & gaudent ad sonitum organi: ducunt in bonis dies suos, & in *Eorum*
puncto ad inferna descendunt. Qui dixerunt *dem cõ-*
Deo recede à nobis, & scientiam viarum tua *fideiã.*
rum nolumus. Quis est omnipotens vt seruiamus ei? Et quid nobis prodest, si orauerimus illum? Veruntamen quia non sunt in manu eorum bona eorum, consilium impiorum longè sit à me. Quoties lucerna impiorum extinguetur, & superueniet eis inundatio, & dolores diui-

*Exitu
eorum.*

diuidet furoris suis? Erunt sicut paleæ ante diem venti, & sicut turba, quam fauilla dispergit. Deus seruabit filiis illius dolorem patris: & non crediderit, tunc sciet. Videbunt oculi eius infirmitatem suam, & de furore omnipotentis laboret. Quid enim pertinet ad eum de domo sua post se? Et si numerus mensium eius dimidietur, nunquid Deum docebit quispiam scientiam, quæ iudicat excelsos? Dulcis fuit glareis cocyti, & ante te se omnem hominem trahit & post se innumerabiles. Quomodo igitur cololamini me frustra cum responsio vestra repugnare ostensa sit veritate?

*Ex cap.
22.*

Respondens autem Eliphaz Temanites dixit: Nunquid Deo potest comparari homo etiam cum perfecta fuerit scientiæ? Quid prodest Deo, si iustus fueris? Nunquid timens arguet te; & ventus tecum in iudicium, & non propter malitiam tuam plurimam? Abstulisti enim pignus fratrum tuorum sine causa, & nudos spoliasti vestibus: aquam lassio non dedisti, &c.

*Ex ca.
23.*

Respondens autem Iob dixit: Nunc quoque in amaritudine est sermo meus: & manus plagarum mearum aggrauata est super gemitum meum. Proposuit Deus æquitatem contra me, & perueniet in victoriam iudicium meum. Ipse scit viam transiitium meum, & probabit me quali aurum, quod per ignem transiit. A mandatis labiorum eius non recessi, & in timore eius non abscondi verba oris eius. Ipse enim solus est dominus, & nemo potest auertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius.

*Modus
quo ex-
ercen-
tur in-
sti ad
prese-
ntium.*

ipsum. Cumque dixisset, & nemo potest avertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius, & nemo potest avertere cogitationem eius.

expleuerit in me voluntatem: & alia similia multa præsto sunt ei. Et idcirco à facie eius turbatus sum: & considerans eum timote sollicitor. Deus molliuit cor meum, & omnipotens conturbauit me. Non enim perii propter imminentes tenebras: nec faciem meam operuit caligo.

Ab omnipotente non sunt abscondita tempora: qui autem nouerunt eum, ignorant dies eius. Alii terminos transtulerunt, diruperunt greges & abstulerunt pro pignore bouem viduæ, subuerterunt pauperum viam, & oppresserunt pariter mansuetos terræ. Alii quasi onagri in deserto

Ex ca. 23. Incle- mentes im- piorum.

grediuntur ad opus suum: vigilantessq; ad prædam præparant panem liberis. Agrum non suum demerunt: & vineam eius, quem vi oppresserunt, vindemiant. Nudos dimittunt homines indumeta tollentes, quibus non est operimentum in frigore, quos imbres montium rigant, & non habentes velamen amplexantur lapides. Vim fecerunt deprecantes pupillos, & vulgum pauperem spoliauerunt. Nudis & incedentibus absque vestitu, & esurientibus tulerunt spicas. Inter acruos eorum meridiati sunt, qui calcatis torcularibus sitiunt. De ciuitatibus fecerunt viros gemere, & anima vulneratorum clamauit, & Deus innultum abire non patitur.

Ipsi fuerunt rebelles lumini. Nescierunt vias eius, nec reuerli sunt per sensitas illius. Dedit ei Deus locum pœnitentiæ, & ipse abutitur eo in superbiam. Oculi autem eius sunt in viis illius. Ele-

Impœ- nitentia.

uati sunt ad modicum & non subsistent, & humiliabuntur, sicut omnia, & auferentur, & sicut summitates spicarum conterentur. Quod si non est ita, quis me potest arguere me esse mentitum & ponere ante Deum verba mea?

Ex ca. Respondens autem Baldat Suites dixit: Potestas & terror apud eum est, qui facit concordiam in sublimibus suis, &c.

Ex cap. Respondens autem Iob dixit: Cuius adiutor es, nunquid imbecillis? Et sustentas brachium eius, qui non est fortis? Cui dedisti consilium? Forsitan illi, qui non habet sapientiam, & prudentiam tuam ostendisti plurimam. Quem docere voluisti? Nonne eum, qui fecit spiramentum? Ecce gigantes gemunt sub aquis, & qui habitant cum eis nudus est infernus coram illo: & nullum operimentum est perditioni, &c. Ecce hæc ex parte ista sunt viarum eius. Et cum vix paruam stillam audierimus sermonis eius, quis poterit tonitruum magnitudinis illius intueri?

Ex ca. Absit à me, ut iustos vos esse iudicem. Donec deficiam, non recedam ab innocentia mea. Iustificationem meam, quam cepi tenere, non deseram: neque enim reprehendit me cor meum in omni vita mea. Sicut impius inimicus meus, & aduersarius meus quasi iniquus. Hæc est pars hominis impii apud Deum, & hæreditas violentorum, quam

Filii obpa- ab omnipotente suscipent. Si multiplicati fuerint, *res pu-* filii eius, in gladio erunt, & nepotes eorum non saturabuntur pane. Qui reliqui fuerint ex eis, sepelientur in interitu, & viduæ illius non plorabuntur. Si *nun-* *tur me-* *dicina-* *liter.* com-

comportauerit quasi terra argentum, & sicut lutum
preparauerit vestimenta, preparabit quidem, sed
iustus vestietur eis, & argentum innocens diuidet.
Aedificauit sicut tinea domum suam, & sicut cu-
stos fecit umbraculum.

Sapientia ubi inuenitur, & ubi est locus intelli- *Ex ca.*
gentiae? Nescit homo pretium eius, nec inuenitur 28.
in terra suauiter uiuentium. Omnia pretiosa non
commemorabuntur in comparatione eius. Tra-
hitur autem sapientia de occultis. Vnde ergo sa-
pientia venit, & quis est locus intelligentiae? Deus
preparauit & inuestigauit & dixit homini: Ecce
timor Domini ipsa est sapientia, & recedere a ma-
lo intelligentia.

*De statu prosperitatis coniugii Iobi &
similium piorum*

Cap. 29.

Addidit quoque Iob assumens parabolam
suam, & dixit. Quis mihi tribuat, ut sim iu-
stra menses pristinos, secundum dies, quibus Deus
eustodiebat me? Quando splendebat lucerna e-
ius super caput meum, & ad lumen eius ambula-
bam in tenebris. Sicut fui in diebus adolescen-
tiae meae, quando secretum erat Deus in tabernacu-
lo meo: quando erat omnipotens mecum, &
in circuitu meo pueri mei. Quando lauabam
pedes meos butyro, & petra fundebat mihi ri-
uos olei: quando procedebam ad portam ciuita-
tis & in platea parabant cathedram mihi. Vide-
bant me iuuenes, & abscondebantur, & senes
assur. *Exer-
citia
iusti.*

assurgentes stabant. Principes cessabant loqui, &
 digitorum superponebant ori suo. Vocem suam
 cohibebant duces; & lingua eorum gutturi suo
 adhærebat. Auris audiens beatificabat me, & o-
 culus videns testimonium perhibebat mihi, eod-
 quod liberafsem pauperem vociferantem, & pu-
 pillum, cui non erat adiutor. Benedictio peritu-
 ri super me veniebat, & cor viduæ consolatus sum.
 Iustitia indutus sum, & vestiui me sicut vestimen-
 to, & diademate iudicio meo. Oculus fui cæco, &
 pes claudo. Pater eram pauperum; & causam
 quam nesciebam diligentissimè inuestigabam.
 Conterebam malas iniqui, & de dentibus illius
 auferbam prædam; dicebantque. In nidulo meo
 moriar: & sicut palma multiplicabo dies. Radix
 mea aperta est secus aquas, & ros morabitur in
 mensione mea. Gloria mea semper innovabitur.
 & arcus meus in manu mea instaurabitur. Qui me
 audiebant expectabant sententiam, & intente ta-
 cebant ad consilium meum. Verbis meis addere
 nihil audebant, & super illos stillabat eloquium
 meum. Expectabant me, sicut pluuiam, & os
 meum aperiebam, quasi ad imbrem serotinum.
 Si quando respondebam ad eos non credebant, &
 lux vultus mei non cadebat in terram. Si volu-
 sem ire ad eos, sedebam primus: Cumque sedes-
 sem, tamen mærentium con-
 solator.

*De statu calamitatis Iobi & similium
piorum cap. 33.*

NVnc autem derident me iuniores tempore,
 quorum non dignabar patres ponere cum
 canibus gregis mei Quorum virtus manuum mi-
 hi erat pro nihilo, & vita ipsa putabantur indigni.
 Egestate & fame steriles, qui rodebant in soli-
 tudine (squalentes calamitate & miseria: & man-
 debant herbas, & arborum cortices: & radix iu-
 niperorum erat cibus eorum. Qui de conualibus
 ista rapientes, cum singula reperissent, ad ea cum
 clamore currebant. In desertis habitabant tor-
 rentium, & in cauernis terræ, vel super glaream.
 Qui inter huiusmodi lætabantur, & esse sub senti-
 bus delicias computabant: filii stultorum & igno-
 bilium, & in terra penitus non parentes. Nunc au-
 tem in eorum canticum versus sum, & factus sum
 eis in prouerbum. Abominantur me, & longè
 fugiunt à me, & faciem meam conspuere non ve-
 rentur. Pharetram enim suam aperuit, & afflixit
 me, & frænum posuit in os meum. Ad dexteram
 orientis calamitatis meæ ilico surrexerunt: pedes
 meos subuerterunt, oppresserunt quasi fluctibus
 semitis suis. Dissipauerunt itinera mea, insidiati
 sunt mihi & præualuerunt: & non fuit, qui ferret
 auxilium. Quasi rupto muro, & aperta ianua ir-
 ruperunt super me, & ad meas misérias deuoluti
 sunt. Redactus sum in nihilum. Abstulit quasi
 ventus desiderium meum: & veluti nubes per-
 transiit salus meæ. Nunc autem in memetipso mar-
 cescit

*Actio-
nes vult
gi pau-
deris.*

*Eorum
insul-
tatio,
& frangi-
des.*

cescit anima mea: & possident me dies afflictionis.
 Nocte os meum perforatur doloribus: & qui
 me comedunt, non dormiunt. In multitudine eo-
 rum consumitur vestimentum meum, & quali-
 caputio tunicæ succinxerunt me. Comparatus sum
 luto & assimilatus sum fauillæ & cineri. Clamo
 ad te, & non exaudis me: flo & non respicis me.
 Mutatus es mihi in crudelem, & in duritia ma-
 nus tuæ aduerfariis mihi. Eleuasti me, & quasi lu-
 per ventum ponens elisisti me validè: scio, quia
 morti trades me, vbi constituta est domus omni-
 uiuenti. Veruntamen non ad consumptionem
 eorum emittis manum tuam, & si corruerint, ipse
 saluabis. Flebam quondam super eo, qui affli-
 ctus erat, & compatiebatur anima mea pau-
 peri. Expectabam bona, & venerunt mihi ma-
 la: præstolabar lucem, & eruperunt tenebræ.
 Interiora mea offerbuerunt absque vlla requie,
 præuenerunt me dies afflictionis. Mærens inco-
 debam, sine furore consurgens, in turba cla-
 mabam. Frater sui Draconum & socius stru-
 thionum. Cutis mea denigrata est super me, &
 ossa mea aruerunt præ caumate. Versa est in lu-
 ctum cithara mea, & organum meum in
 vocem flentium.

* *
 *

De reliqua plenitudine operum pio-
rum Iobi.

Caput XXXI.

PEpigi fœdus cum oculis meis, ut non cogita-
 rem quidem de virgine. Quam enim partem
 haberet in me Deus desuper, & hæreditatem o-
 mnipotens de excelsis? Nunquid non perditio
 est iniquo, & alienatio operantibus iustitiam?
 Nonne ipse considerat vias meas, & cunctos
 gressus meos dinumerat? Si ambulavi in vanitate
 & festinaui in dolo pes meus, appendat me
 in statera iusta: & sciat Deus simplicitatem meam.
 Si declinaui gressus meus de via, & si secutus est
 oculus meus cor meum, & si in manibus meis ad-
 hæsit macula; feram & alius comedat, & proge-
 nies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum
 super muliere: & si ad ostium amici mei insidia-
 tus sum, scortum alterius sit vxor mea, & super il-
 lam incuruentur alii. Hoc enim nefas est & ini-
 quitas maxima ignis vsque ad perditionem de-
 uorans, & omnia eradicans genimina. Si contem-
 si subire iudicium cum seruo meo, & ancilla mea,
 si disceptarent aduersum me. Quid enim fa-
 ciam cum surrexerit ad iudicandum Deus, & cum
 quæserit, quid respondebo illi? Nunquid in ve-
 ro fecit, me, qui & illum operatus est? Si negaui
 quod volebant pauperibus, & oculos viduæ expe-
 ctare feci: Si comedi buccellam meam solus, & nõ
 comedit pupillus ex ea. Quia ab insatia mea creuit
 mecum

Conti-
 nentia
 Iobi,
 &c.

Iustitia
 Iaci in
 dome-
 sticos,
 & a-
 mecum
 Ios.

mecum uiseratio, & de utero matris meae egressa est mecum. Si despexi praeuentem eò quòd non habuerit uestimentum, & absque operimento pauperem. Si non benedixerunt mihi latera eius, & uelleribus ouium mearum calefactus est. Si leuauit super pupillum manum meam etiam cum uiderem me in porta superiorem, humerus meus à iuncturis suis cadat, & brachium meum cum suis ossibus confringatur. Semper enim quasi tumens super me fluctus timui Dominum, & pondus eius ferre non potui. Si putauit aurum robur meum, & obrizo dixi fiducia mea. Si uidi solem eum fulgeret, & lunam incedentem clarè, & latatum est in abscondito cor meum, & osculatus sum manum meam ore meo, quæ est iniquitas maxima, & negatio contra Deum altissimum. Si gauisus sum ad ruinam eius, qui me oderat, & exultaui, quod inuenisset eum malum. Non enim dedi ad peccandum guttur meum, ut expecerem maledicens animam eius. Si non dixerunt uiri tabernaculi mei, quis det de carnibus eius, ut saturemur. Foris non mansit peregrinus: ostium meum uisitori patuit. Si abscondi quasi homo peccatum meum, & celauit in sinu meo iniquitatem meam. Si exipui ad multitudinem nimiam, & despectio propinquorum terruit me, & non magis tacui, & egressus sum ostium. Quis mihi tribuat audire, ut desiderium meum audiat omnipotens, & librum scribat ipse, qui iudicat, ut in humero meo portem illum, & circumdem illum, quasi coronam mihi? per singulos gradus meos pronuncia-

bo illum, & quali principi offeram eum. Si aduersum me terra mea clamat, & cum ipsa fulci eius deflent. Si fructus eius comedi absque pecunia, & animam agricolarum eius affixi, pro frumento oriatur mihi tribulus, & pro hordeo spina.

Ex ca.

Cum omitterent tres viri disceptare cum Iobo innocentiam suam protestante, indignatus est contra eos Helium filius Barachel Husites, quod sola condemnatione contenti nulla probatione processissent, tentauit id ipse, & petiit audiri à Iobo.

23.

Ex ca.

Ecce & me, ait ad Iobum Helium, sicut & te fecit Deus, & de eodem luto ego quoque formatus sum. Dixisti ergò: mundus sum ego, & absque delicto immaculatus: quia querelas in me reperit, ideò arbitratus est me inimicum sibi. Posuit in neruo pedes meos, & custodiuit omnes semitas meas. Hoc est ergò, in quo non es iustificatus. Respondebo tibi, quia maior sit Deus homine. Aduersus eum contendi, quia non ad omnia verba responderit tibi. Semel locutus est Deus, & id ipsum non repetit.

33.

Addit Helium: quia dixit Iob, iustus sum & Deus subuertit iudicium meum: quis est vir, ut est Iob, qui bibit subsannationem quasi aquam, & ambulat cum impiis? dixit enim, non placebit vir Deo, etiamsi cucurrerit cum eo. At absit, ut tribuamus Deo iniquitatem: iuxta enim vias singulorum restituet eis: verè enim Deus non damabit frustra, nec omnipotens subuertit iudicium. Quem constituit alium super terram? Ipso concedente pacem, quis est qui condemnet?

Ex ca.

34.

Ex ca.

35.

Adiungit Heliu : nunquid æqua videtur tibi tua cogitatio, vt diceres, iustior Deo sum : dixisti enim non tibi placet, quod rectum est : vel quid tibi proderit, si ego peccauero ? Atqui, inquam ego, si peccaueris, quid ei nocebis ? At expecta: nunc enim non infert furorem suum nec scelus valde.

Deniq; reciprocans Heliu adiungit. Deus potentes non abiicit, cum & ipse sit potens, sed non saluat impios & iudicium pauperibus tribuit. Non aufert à iusto oculos suos, & reges collocat in solio suo in perpetuum, & illic eriguntur. Cave ne declines ad iniquitatem, hoc enim capisti, sed post miseriam.

Ex ca.

27.

Deus in manu omnium hominum signat, vt norint singuli opera sua. Nos inuoluimur tenebris : quis narrabit ei, quæ loquitur ? Etiam si locutus fuerit homo, deuorabitur : nunc non videt lucem. Dignè eum inuenire non possumus : magnus fortitudine, & iudicio, & iustitia; & enarrari non potest. Idè tenebunt eum viri : & non audebunt contemplari omnes, qui sibi sapientes videntur.

Respondens autem Dominus Iob de turbine dixit : Quis est iste inuoluens sententias sermonibus imperitis ? Accinge sicut vir lumbos tuos : interrogabo te, & responde mihi. Vbi etas quando ponebam fundamenta terræ Indica mihi, si habes, intelligentiam ? Quis posuit mensuras eius, si nosti, vel quis tetendit super eam lineam ? Super quo bases illius fundatæ sunt ? Aut quis dimisit lapidem angularem eius cum me laudarent simul

Amul astra matutina, & iubilarent omnes filii
Dei?

Ex ca.

Et adiecit Dominus, & locutus est ad Iob. 39.

Nunquid qui contendit cum Deo tam facile con-
quiescit? Vtique, qui arguit Deum, debet & re-
spondere ei. Respondens autem Iob Domino di-
xit: qui leuiter locutus sum, respondere quid pos-
sum? Manum meam ponam super os meum. V-
num locutus sum: quod vtinam non dixissem, &
alterum, quibus vltra non addam.

Respondens autem Dominus Iob de turbine *Ex ca.*

dixit: accinge sicut vir lumbos tuos, interrogabo 40.
te, & responde mihi. Nunquid irritum facies iu-
dicium meum, & condemnabis me, vt iustificeris?
Et si habes brachium, sicut Deus, & voce simili ton-
nas, circumda tibi decorem, & in sublime erigere:
& esto gloriosus, & speciosis induere vestimentis:
disperge superbos in furore tuo, & confunde eos:
& respiciens omnem arrogantem humilia. Ecce
Behemot, quem feci tecum, sanum quasi bos co-
medet: fortitudo eius in lumbis, & virtus eius in
umbilico ventris eius.

Non quasi crudelis suscitabo eum. Quis enim *Ex cap.*

resistere potest vultui meo, & quis ante dedit mi- 41.
hi, & reddam ei? Omnia, quæ sub cælo sunt, mea
sunt. Non parcam ei verbis potentibus & ad de-
precandum compositis. Quis reuelabit fa-
ciem, & in medium oris eius quis
intrabit?

* *
*

Caput

Caput XLII. de consummatione pro-
 speritatis Iobi, & familiae
 eius.

Respondens autem Iob Domino dixit: scio
 quia omnia potes, & nullate latet cogitatio tua.
 Quis est iste, qui celat consilium absque scientia tua?
 Ideo insipienter locutus sum, & quae ultra mo-
 dum excedunt scientiam meam. Audi & ego lo-
 quar interrogabo te & responde mihi. Audiuisti
 Auris audiui te nunc autem oculus meus videt te.
 Idcirco ipse me reprehendo, & ago poenitentiam
 in fauilla & cinere. Postquam autem locutus est
 Dominus ad Iob verba haec, dixit ad Eliphaz The-
 maniten. Iratus est furor meus in te & duos
 amicos tuos: quoniam non locuti estis coram
 me rectum, sicut seruus meus Iob. Sumite ergo
 vobis septem tauros & septem arietes, & ite ad
 seruum meum Iob, & offerte holocaustum pro
 vobis. Iob autem seruus meus orabit pro vobis.
 Faciem eius suspiciam, vt non imputetur vobis
 stultitia: neque enim locuti estis coram me re-
 ctum, sicut seruus meus Iob. Abierunt ergo Eli-
 phaz Themanites, & Baldat Suites, & Sophar Na-
 mathites: & fecerunt, sicut locutus fuerat Dominus
 ad eos, & suscepit Dominus faciem Iob Dominus
 quoque conuersus est ad poenitentiam Iob, cum
 oraret ille pro amicis suis. Et addidit Dominus
 omnia, quaecumque fuerant Iob duplicia. Venerunt
 autem ad eum omnes fratres sui, & vniuersae
 sorores

forores suæ, & cuncti, qui nouerant eum prius:
& comederunt cum eo panem in domo eius. Et
mouerunt super eum caput: & consolati sunt eum
super omni malo, quod intulerat Dominus su-
per eum, & dederunt ei vnus quisque ouem vnã,
& in aurem aurcam vnã. Dominus autem be-
nedixit Iob nouissimis eius magis quam princi-
pio: & facta sunt ei 14000. ouium & 6000. ca-
melorum, & 1000 iuga boum, & 1000. asinã: &
fuerunt ei septem filii & tres filii & tres filiã. Et
vocauit nomen vnus Diem, & nomen secundã
Casiã, & nomen tertiã cornustibii. Non autem
inuentã sunt mulieres speciosiores sicut filiã Iob
in vniuersa terra. Deditque ei pater suus hæredi-
tatem inter fratres earum. Vixit autem Iob post
flagella hæc 140. annis, & vidit filios suos, & filios
filiorum suorum vsque ad quartam generatio-
nem: & mortuus est senex, & plenus dierum.

*Ex Catechismo Germano exemplis, can-
tiunculis, rythmis distincto ad vsum Eco-
clesiarum & scholarum Per R.P. Georg.
Voglerum Engensem Soc. Iesu Presby-
terum anno 1625. ad verbum
translatum.*

De Matrimonio.

Hirtacus patruus S. Iphigeniã eam sibi iun-
cturus coniugem, rogabat S. Matthæum A-

Apostolum, vt id ipsi persuaderet. S. Matthæus promittebat se proxima Dominica de nuptiis in coniugio publicè prædicaturum. Præsente multo populo cæpit S. Matthæus coniugium laudare quod Hyrtaco perplacuit. Denique dixit S. Matthæus: Quod cum ita sit, & iam Iphigenia Christo Iesu filio Dei sit desponsata, infidi esset & proditoris, si promissam ipsi sponsam niteretur eripere. Et quidem, ô Hyrtace tibi eam quæris, ac non impune. Quo audito Hyrtacus egressus templo S. Matthæum ad altare occidi curat. Ita S. Matthæus per manus Aethyopiæ Regis Virginitatis fit victima Hip. lib. de 12. App.

Iudit ad 2. nuptias inuitante opulencia, iuuentute & pulchritudine commouebatur. At viduitatem prætulit coniugio, seque cilicij gestatione, ieiunio, vigiliis & precibus muniuit. Idcirco dictum de illa. Confortatum est cor tuum, quia castitatem dilexisti, & à viri morte alterum repudiasti: ideoque te manus Domini confortauit, & eris benedicta in sæcula.

Anna Prophetissa filia Phauelis vixit 7. annis cum viro suo: deinde vidua mansit vsque ad 84. ætatis annum: non exhibat de templo seruens Deo ieiuniis & oratione die ac nocte, meruitque Christum videre, & de ipso prædicere. Luc. 2.

Susannæ fidelitas, quam præstitit in matrimonio, est documento & exemplo omnibus coniugibus, vt mortem præeligant adulterii cupidini: melius est mihi, inquit, incidere in manus hominum, quam peccare in conspectu Dei. Dan. 13.

Eduardus Rex Angliæ coactus ad nuptias à regni statibus principio commendabat castitatem suam Deo inquires : misericordia tua olim tres pueros in fornace illæfos seruauit, Dan. 3. per te Ioseph dimisso palio uirginitatem non perdidit. Gen. 39. mirabilis Susannæ constantia incestos seniores superauit. Dan. 13. Iudith Holofernis manu violari non potuit. Iud. 12. Tua quoque ego nunc ope inuito matrimonio castitatis periculum liceat euadere.

II. Quærebat Virginem castitatis dono præstantem, & odio uiriorum, & propensione ad bonum ornatam : quæ otium declinasset, quæ lectio re S. scripturæ, & operibus manuariis libidinem effugasset. Talem virginem Christus Eduardo suo desponsauit nomine Editam. Vbi igitur rex & regina conuenerunt, castitatis seruandæ fædus inuicem pepigerunt, cuius solum Deum confitentem & testem admittebant Sur. 5. Ian.

In matrimonio disciplina, moderatio, & honestas seruanda, torus immaculatus Ardentior suæ coniugis amator adulter est, ait Hieronymus. In illos potestatem habet Diabolus ut in viros Saræ. Scribit Eusebius de honesta fœmina, quod separarit se à marito sibi variam contra naturam, modum & honestatem libidinem intente lib. 4. cap. 16.

* *
*

Quis pueris suauē lac Christianae doctrinae porriget?

PRincipio parentes, non tantum vno vberum verborum, sed & altero bonorum Exemplorum. Quid est, si pater pucro verbis fortiter inculcet doctrinam Christianam, si verbosè suadeat & iubeat visitationem templi auditionem Diuini Verbi, ipse in popina & ludis assiduus? Cancer maior dicebat minori ne retrogrado, sed recto gradu procedat. At hic audiit à minore, præsequar. Si pueri videant ipsosmet parentes suos crucem ferentes, deuote orantes, in Ecclesia presentes, cultui Diuino & catechismo addictos, discunt promptè & hilariter. Et quomodò pusiones rectè atroxorsum procedent sine præuio parentum exemplo? Deus filiis Israel præcepit, vt ipsosmet suos proles erudiant. Deut. 4.

Daniel, Ananias, Azarias, Misael in Babylonia inter gentes vitam sanctam duxerunt, quilibet mirabatur horum puerorum modestiam & sapientiam: quamuis ipsis nullus propheta sacerdos & ductor adesset, quandoquidem initio a parentibus bene instituti erant Dan. 1. 2. 3. Nunc autem nonne asini ad lyram educantur, & instar nidt fitanis, quia desertur ab auis? Quibus meritò hi rythmi accinantur.

An querar an fileam, quod nonnullis Christianis Sit maior cura de porcis & equabus, De quorum pretio magis aestimant & curant, Quam

Quam de vxorc familia, filiis & filiabus?
Atqui nulla ipsis quies, nulla oscitatio,
Si bestiis sua conueniens desit sagina,
Dummodo spiritalis desit prolibus refectio,
Hic cura hic labor expectandus sine fine.
Iturne ad catechesin passim amplius traditam?
An potius ad mundi cultum, opes, gulam, choreas,
Ad ludicros sales, ad blasphemias & adulationes
additas?

A quibus ducuntur? à patribus, imò proditoribus
Ad Tarrarum cū compluribus Cæli futuri exules:
Sic æstimantur bestiæ, sic tractantur à suis occiso-
soribus.

Respiciete cæci, honorate homines & esse me-
mentote,
Sublata larua bestiæ: nec vos cum illis pude faci-
tote.

*R. P. Franciscus Labata Soc. Iesu in ap-
paratu concinatorum.*

Mulier debet domi desiderare, non foras va-
gari, sed, quæ iuxta ianuas domi sunt, cura-
re: viri enim est ea, quæ foris sunt attendere & pro-
curare. Vnde prout: ultimo sic de muliere forti.
Considerauit semitas domus suæ & panem otio-
sa non comedit. Quid per semitas domus intelli-
gere debemus, nisi ea quæ occulta & minus perce-
ptibilia sunt. Semita enim in hoc à publica via dif-
fert, quod via regia omnibus notior, semita verò
non ita. Semitæ ergo domus sunt ea, quæ non ita
oculis patent, secretiora inquam domus, hæc o-
portet

portet agnoscat vxor minima quæque, & quæ in angulis sunt & aguntur in penetralibus ipsis: ita vt cogitationes filiorum & ancillarum, & familiarum omnium sciat, videat, & prouideat. Considerauit. inquit. semitas domus suæ, non solum videre, sed considerare debet attentius quam vir. Hoc eius negotium, hæc illi cura demandata est.

*S. Augustinus in tractatu s. in
Ioannem.*

Cum ergo auditis, fratres, Dominum dicentem: vbi ego sum, illic & minister meus erit, nolite tantummodo bonos Episcopos & Clericos cogitare: etiam vos pro modulo vestro ministrare Christo bene viuendo, elemosynas dando, nomen, doctrinamq; eius, quibus potueritis, prædicando, vt vnusquisque etiam paterfamilias hoc nomine agnoscat paternum affectum suæ familiæ se debere pro Christo: & pro vita æterna suos omnes admoneat, doceat, hortetur, corrigat, impendat beneuolentiam, exerceat disciplinam. Ita in domo sua Ecclesiasticum, & quodammodo Episcopale implebit officium ministrans Christo, vt in æternum sit cum ipso.

F I N I S.

